

KWEEK MET DE EUROPESE BIJENETER (*MEROPS APIASTER*) IN EEN NESTKAST!?

door Lou Megens Foto's: Lou Megens.

Een jaar geleden schreef ik reeds een artikel over “mijn eerste ervaringen met bijeneters”, waarin ik de huisvesting, voeding en poging tot kweken beschreef. Omdat ik door gezondheidsproblemen geen broedwand kon/wilde maken en eerlijk gezegd ook daar geen ruimte aan op wilde offeren, nam ik mijn toevlucht tot zelfgemaakte horizontale nestkasten met een gat in hard zand met cement wat volgestopt werd met vochtig zand. De bijeneters groeven wel de gangen uit en ik zag ook paringen, maar daar bleef het bij. Geen eieren en dus ook geen geslaagde broedpoging.

Na een en ander overdacht te hebben, kwam ik tot de conclusie dat het te maken zou kunnen hebben met een (veel) te korte nestgang (20 cm) en mogelijk ook een te kleine nestholte (vierkant 15cm). Dus werd de rustperiode benut om nieuwe nestkasten te maken. Met een lengte van bijna een meter en de inwendige nestholte werd ook groter (vierkant 20cm). Omdat ik zag dat de vogels best wel een nauwe gang uitgroeven (5cm), nam ik dit keer PVC

pijpen met een diameter van 7cm. Ik zorgde voor een aanvliegplateau en bekleedde de binnenzijde (alleen onderzijde) van de PVC pijpen met fijn schuurpapier, zodat de vogels “houvast” zouden hebben met graven. Achteraf bleek dat niet nodig, de vogels kunnen prima houvast vinden. In de nestholte legde ik een laag wit schelpenzand en de PVC pijpen stopte ik vol met gestabiliseerd rood zand. Dat klinkt mooi, waar wat is het dan? Ik nam een verhouding van 1:20 cement/zand. Toen dat eenmaal opgedroogd was, wilde ik zelf eens proberen te krabben met mijn duimnagel. Nou, vergeet het maar! Het was veel te hard! Daar zouden de vogels nooit doorheen komen. Alles er weer uit gekrabd/gestoken (wat makkelijker klinkt dan het in werkelijkheid ging) en nieuw rood zand, nu alleen een beetje vochtig gemaakt, in de pijpen gestompt. Nou, dat was al veel beter. Als ik bijeneter was wist ik het wel!

De bijeneters bleven de hele winter buiten in een onverwarmde volière, welke wel rondom gesloten was om regen en wind buiten te houden. Een ventilatiespleet van 5 cm aan de voorzijde (bovenkant) moest de volière van frisse lucht voorzien en vocht afdrijven. Dat concept werkt prima. Omdat de bijeneters zogenaamde “vleespoten” hebben, zouden deze kunnen bevriezen bij lagere temperaturen.

Daartoe monteerde ik een verwarmde zitstok in de volière. Dat hadden de vogels snel door en ze maakten de hele winter hiervan dankbaar gebruik. Het voer bleef onveranderd; levende meelwormen en morio's, aangevuld met bevroren krekels, pinkies en wasmotlarven. Alles dagelijks bestoven met een vitaminen/mineralen preparaat (Gistocal of Triovit). Ik gaf ook dagelijks wat wortel of broccoli, niet dat de bijeneters vegetarisch waren, maar de levende voedseldieren aten de wasmotlarven en krekels anders op! Met wat verse groenten werd dat probleem minder, maar ging niet geheel weg. Zodra ik echter de diepvriesinsecten in een apart schaalje verstrekke, namen de bijeneters dit niet meer op! Alleen als alles bij elkaar werd gegeven, namen ze ook graag de diepvriesinsecten op. Verwende vogels! Water verstrekke ik wel, maar bijeneters drinken nooit, al het benodigde vocht halen ze uit hun voedseldieren. De vogels kwamen prima de winter door op deze manier. Aan de start van het kweekseizoen 2019 had ik naast goede moed, ook vijf (2- 3) Europese bijeneters in goede conditie! Al vrij vroeg besloot ik om de bijeneters te verplaatsen naar

hun zomerverblijf. Dat is een open volière (4x2,5x2 meter), zonder dak bescherming. Deze volière staat wél onder een enorme Douglas spar, die de meeste directe slagregen tegenhoudt. Door shade en schande wijs geworden, houd ik de bodembedekking vrij kaal. Op een paar varens en wat bodem bedekkende klimop na aan de rand, zorg ik ervoor dat er geen wildgroei ontstaat. Als het stortregent en de vogels worden nat en ze vallen op de grond tussen natte planten, komen ze nauwelijks nog terug op stok en zouden van koude

kunnen sterven. In het midden staat een den in een grote pot, waar de vogels omheen kunnen cirkelen. Aan de achterzijde zijn wat zittakken bevestigd, maar voorin de volière, spande ik een draad (touw) van 8 mm. Deze hield ik op spanning door aan weerszijden het touw op te spannen met dikke elastiek (die ook wel wordt gebruikt op vrachtwagens, om dekzeilen te spannen), dat werkte perfect! De nestkasten plaatste ik los op hoeksteunen, zodat ik ze gemakkelijk af zou kunnen nemen voor nestkastcontrole. Links in de volière twee onder elkaar (meest zonnige plaats), laten we deze n# 1 en 2 noemen en rechts n# 3. Na aanvankelijk wat mooi weer al vroeg in het jaar, werd het allengs kouder en natter. De

bijeneters krabden wel wat aan de nestgangen van kast 1 en 2, maar hadden er duidelijk geen zin in met deze lage temperaturen. Pas op 18 mei, werd er weer doorgewerkt en werd in korte tijd in beide nestkasten een gang gegraven. Het zand spatte in het rond! Wat een energie werd er tentoongespreid door de vogels! Omdat de vogels zich in de nauwe gang niet kunnen draaien, gaan ze vooruit de gang in en komen er achterwaarts weer uit. Totdat ik zag dat er geen rood zand meer naar buiten kwam, maar wit zand. Nu moesten de bijeneters de nestholte bereikt hebben! En ja hoor! Nu kwamen ze ook voorwaarts naar buiten, ze konden zich draaien in de nestholte! Een korte inspectie leerde wat ik al wist. Nestgang 1 en 2 waren helemaal compleet uitgegraven!

4 dagen

Zelfs konden mijn vrouw en ik al enkele paringen op het slappe koord zien. Toen brak het grote verwachtingsvolle wachten aan. Immers, vorig jaar was ik even ver gekomen, maar toen stopte alles... Maar toen ik regelmatig een bijeneter miste, kon ik mijn nieuwsgierigheid niet bedwingen en moest weten wat er aan de hand was. Nestkast 1 was leeg, maar in nestkast 2 lagen twee eieren! Wat een vreugde! Gauw een foto maken en weer terug plaatsen. Ik wilde de vogels nu niet meer storen. Toen we ruim een week later echter weer paringen zagen en er daarna nog maar drie bijeneters te zien waren, was de conclusie gauw getrokken. Er moesten er nu twee aan het broeden zijn! Enkele dagen later (het was 9 juni) zag ik een bijeneter uit nestkast 2 kruipen, nu zag ik mijn kans schoon! Eindelijk kon ik een nestkastcontrole uitvoeren zonder een vogel te storen! Ideaal voor een controle toch? Voorzichtig tilde ik de nestkast goed horizontaal houdend op en begon het meterlange deksel te verwijderen. Wat was dat nou! Ik weet niet wie er meer verschoot, de bijeneter die op een hoop eieren zat te broeden of ik die geen vogel 192 meer verwachtte! Gauw het deksel dicht, voordat de vogel haar nest zou verlaten! Maar heb ik me dan vergist in de nestkast? Dat kan toch niet? Om aan elke onzekerheid een einde te maken heb ik direct nestkast 1 opengemaakt, jawel, niets! Oh, wat jammer, nu hebben er twee vrouwtjes hun eieren samen in één nestholte gelegd, met ruim een week verschil en er is niets wat ik kan doen. Ik weet niet welke eieren bij welk vrouwtje behoren en kan er sowieso niets uithalen! Wat zou er straks gebeuren als er jongen zouden komen met zo'n groot leeftijdsverschil? Zouden de eerstgeboren jongen niet gevoerd

Net geboren

6 dagen

8 Dagen weging: 31 gram!

worden omdat er nog gebroed werd? Of zouden ze wel gevoerd worden, maar de eitjes niet meer bebroed? En hoeveel waren het er eigenlijk? Ik zag in een flits wel een groter aantal, natuurlijk leken ze donker, dus bevrucht, maar hoeveel het er waren was niet te zeggen omdat er nog een vogel bovenop stond. Het zal ook eens een keer gaan zoals het hoort.... Ik kon niet meer doen dan afwachten tot drie weken broedtijd na het 4e ei van de eerste legsel en dan daarna toch maar regelmatig controleren?! Het voer verrijkte ik verder nog met kleine en middelgrote krekeltjes en bevroren pinkies. Ook haalde ik een grote emmer stalmest die ik op de grond strooide, om vliegen aan te trekken. Om dezelfde reden deponeerde ik dode muizen, vis- en vleesafval en fruitresten in een bak die ik met gaas afdekte. Om zeker van genoeg vliegen te zijn, haalde ik verse maden die ik in die bak gooide. Wat men al niet doet om tot succes te komen! Maar vliegen kwamen er al snel en veel! En de bijeneters hadden groot feest!

Na drie en een halve week wachten kon ik mijn nieuwsgierigheid echt niet langer bedwingen en moést ik kijken. Er zouden toch al jongen moeten zijn, of afgestorven in het ei... Ik kreeg n.l. verontrustende berichten van "kenners" die me vertelden dat het kweken in een nestkast niet mogelijk zou zijn door de (te) lage luchtvochtigheid en té hoge temperatuur! Zelfs bij bevruchte eitjes zouden de jongen voortijdig afsterven. Toen ik het deksel van de nestkast verwijderde, schrok de broedende bijeneter zo erg dat ze zich afzette en wegvloog. Daarbij werd helaas een eitje beschadigd. Een snelle controle leerde me dat alle (7!) eitjes (van waarschijnlijk 2 vrouwtjes) bevrucht leken. Om de geruchten van de kenners te bevestigen of te ontcrachten, besloot ik om het beschadigde eitje open te maken, dan had ik immers zekerheid. Dat wel, maar het werd een zure zekerheid! Het jong leefde nog en had nog een behoorlijke dooierzak. Het zou dus binnen een kleine week uit hebben kunnen komen, als ik wat meer op mezelf en de vogels had vertrouwd en de beschadigingen met blanke nagellak had gerepareerd! Wat zeggen ze ook alweer? "Ervaring is iets wat je krijgt nét nadat je het nodig hebt"!?

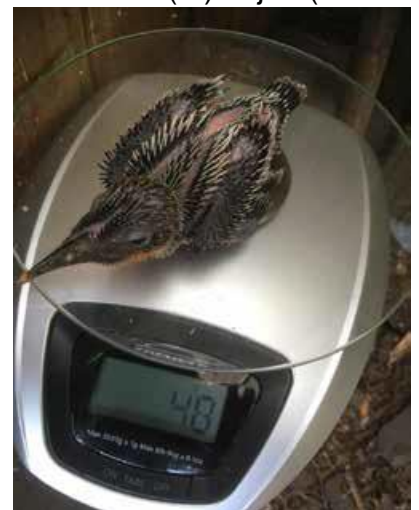
Nu maar hopen dat het vrouwtje terug zou kruipen in de nestkast na deze brute verstoring. Gelukkig deed ze dat wel. Na in totaal 25 dagen broeden (vanaf het moment dat ik steeds één bijeneter "miste") zag ik alle 5 vogels rondvliegen in de volière. Dit was weer een controle moment! Of ze was gestopt met broeden, óf er zou een jong geboren kunnen zijn! Het deksel weer verwijderd en mijn hart sloeg onmiddellijk een paar slagen over! Er waren maar liefst 3 zeer levendige jonge bijeneters! Gauw een paar foto's gemaakt en de kast weer gesloten. Voer nagekeken en nog wat meer aangepast en toen dit geweldige bericht op Facebook gezet. Een stortvloed aan reacties bereikte me, allemaal positief. Ook van enkele verstokte natuurfotografen, die niet konden geloven dat zoiets mogelijk was (in een nestkast). Maar zou er wel gevoerd worden? Nou ja, nu ik zover was gekomen moest dat laatste stuk ook in orde komen toch? Ik kon niet meer doen dan mijn uiterste best om de voorwaarden in te vullen, de vogels zelf moeten hun jongen voeren. In deze tijd kwam ik ook in contact met Bert, een dierverzorger in de Zoo van Antwerpen. De

Geringd met 10 dagen

11 dagen oud

11 dagen oud en al 48 gram

14 dagen oud

bijeneters daar hadden net een paar dagen voor die van mij jongen gekregen. Ik kreeg veel nuttige informatie van hem, bedankt Bert! Bij die bijeneters was de broedtijd 23 dagen gebleken. Een dag later liep het kwik op tot maar liefst 37 °C en kreeg ik weer de gelegenheid om een controle uit te voeren. Er waren nu al 4 jonge bijeneters die al behoorlijk rondscharrelden in de nestkastruimte! Een vlugge controle van de twee andere eitjes leert me dat er een waarschijnlijk "vuil" is *net geboren* en ook koud, maar dat het andere eitje al wat aangepikt is! Snel een filmpje gemaakt en ook een foto.

Een volle dag gebeurde er niets bijzonders, behalve dan dat de jongen klaarblijkelijk uitstekendgevoerd werden, omdat ze zeer actief rondscharrelden in de nestruimte. Totaal anders dan je zou verwachten! Naakte nestjongen zouden toch bij elkaar moeten kruipen om elkaar warmte te geven, maar niets was minder waar! De volgende dag, het was woensdag 6 juni, wil ik de eitjes weghalen, omdat ik niet meer verwacht dat ze nog uit zullen komen, de vogels zijn zo frequent van het nest af, dat er van broeden geen sprake meer kan zijn. Ik sluit mijn broedmachine aan, met de bedoeling om de eitjes daarin te leggen voor een paar dagen, eigenlijk tegen beter weten in. Toen ik de deksel van de nestkast openmaakte zat een volwassen bijeneter bij de jongen, en weigerde om te vluchten. Ik nam de eitjes in mijn hand terwijl de vogel nog op het nest zat, maar voelde ik daar nou een oneffenheid? Toch maar teruggelegd. We kijken later op de dag

nog een keer. 's Middags nam ik een besluit, ik zag steeds alle volwassen vogels rondvliegen, dus werd er zeker niet meer gebroed. Maar bij het openen van de nestbox maakte mijn hart een vreugde sprongetje. Er waren nu 5 jonge bijeneters! Gauw de deksel weer gesloten. Het 6e ei is zeker niet goed (ziet er gemarmerd uit), maar ik besloot om dit nu toch maar te laten liggen. Ik voerde nu meerdere keren per dag witte meelwormen, welke graag opgenomen werden. Wanneer die avond de zon laag aan de hemel staat, ga ik eens op mijn gemak de vogels observeren. Ik

zag meerdere leden van de kleine kolonie voeren, soms verdwenen ze met tweeën tegelijk in de nestbox. Meelwormen zijn 7 dagen oud 4 dagen 6 dagen favoriet, maar ook (diepvries) krekeltjes en levende vliegen werden gevoerd. Ik zag een bijeneter een morioworm dood slaan tegen de zitstok en deze behendig in de lucht manoeuvreren. Ik verwachtte dat hij die zelf op zou eten, maar hé wat is dat nou? Hij verdween in de nestbox met de morioworm in zijn snavel en kwam er direct weer uit. Het leek me onmogelijk dat een jong van slechts twee dagen een morioworm zou kunnen verorberen, die is immers groter dan het vogeltje zelf? Of zou de oudervogel deze in stukjes "knippen"? Geen idee! Er werd wel zeer frequent gevoerd. Ik weet niet hoeveel leden meevoeren en of dit man en vrouw zijn of de twee vrouwtjes die samen hun eieren in het nest hebben gelegd, maar krijg sterk het idee dat bijna iedereen zijn of haar steentje bijdroeg!

Bijeneter verlaat het nest

Het bleef crescendo gaan met de jongen. En toen ik een foto kon maken van de jongen met ouder in de nestkast, was ik helemaal gelukkig! De oudervogel zag er prachtig uit en de jongen scharrelden onbekommerd door de nestruimte. Natuurlijk wilde ik dit graag delen en plaatste het op Facebook. Er kwamen letterlijk honderden “likes” en tientallen opmerkingen. Iedereen was enthousiast en kon nauwelijks geloven in dit ogenschijnlijk makkelijke resultaat! Maar er ging natuurlijk een hele voorbereiding aan vooraf! En niet te vergeten voerde ik *8 dagen weging: 31 gram! Geringd met 10 dagen 11 dagen oud* 3-4 keer per dag. De witte meelwormen en wasmotlarven bleven onveranderd populair. Het laatste ei nam ik weg en was inderdaad “vuil” (onbevruucht en bedorven). De jongen groeiden nog harder dan de spreekwoordelijke kool! Op de 8e dag nam ik het grootste jong eruit om te wegen, en het bracht maar liefst 31 gram op de weegschaal! Bij geboorte was het nog maar 4 gram, slechts een week geleden! Ik besloot de jongen te ringen en gebruikte daarvoor niet afgeschermd ringen, dat leek me niet nodig. Het ringen nam ik op camera op en plaatste dat weer op Facebook. Het ringen viel nog niet mee! De teentjes gingen er makkelijk genoeg door, maar het onderpootje is zó kort dat er nauwelijks een ringetje tussen de achterste teen en het enkelgewricht past. Met een tandenstokertje kun je makkelijker het onder het ringetje achterblijvende teentje eronderuit lichten, maar dat ging niet onder de camera (ik moest dit alleen doen deze keer). Met wat gepriegel lukte het wel. Ik weet wel dat de vogels nog net ná het uitvliegen geringd kunnen worden (anders zouden de kwekers die een natuurlijke broedwal gebruiken ernstig in de problemen komen), maar ik wilde dat niet afwachten. Een nestkast heeft zo zijn voordelen nietwaar?

Bijeneter jong bij voederschaal

De vogels verorberden een grote hoeveelheid voedsel, wat mij noopte tot 4x voeren per dag om zoveel mogelijk vers (wit) voer in de vorm van witte meelwormen, witte moriowormen en wasmotlarven aan te bieden. Op de 11e dag weeg ik nog eens en de weegschaal gaf nu al 48 gram aan! Het is prachtig weer, lekker warm, daar houden de bijeneters van. Gedurende de nacht werden ze nog warm gehouden door de ouders, maar in de loop van de dag als het warmer werd, werden ze steeds meer alleen gelaten. De veertjes kwamen nu duidelijk door en de eerste kleurpatronen waren al te zien. Het kleinste jong was 2 dagen jonger, maar kwam goed mee met zijn oudere broertjes en zusjes.

Man en pop verschil bij jonge vogels

Een medekweker; Klaas, hield eens een jaar lang bij hoeveel de vogels aten, gemiddeld was dat 25 gram levende insecten per dag per vogel (los van wat de vogels zelf in de volière nog vingen en dat is zeker niet onaanzienlijk) . En als je dan een hele kolonie in je biotoop volière hebt..... Ook Bert, de diervorzorger van Zoo Antwerpen hield me regelmatig op de hoogte van de vorderingen. Geweldig zoals we elkaar van tips konden voorzien! Gestaag groeiden de vogels verder en de gekleurde groene veertjes kwamen steeds verder door. Op een leeftijd van drie weken was het verenpak nagenoeg compleet, alleen nog niet helemaal uitgegroeid.

Toen de jongen vier weken waren nam ik er nog eens eentje uit om te wegen, maar liefst 58 gram gaf de weegschaal aan! Ze zullen nu snel het nest verlaten. Ik verwisselde regelmatig het witte zand in de nestbox, omdat dat snel vies werd en ging ruiken. In de vijfde week verlieten de jongen het nest, een prachtig gezicht!

Het was die week extreem warm, met *14 dagen oud* een officieel gemeten record van maar *Bijeneter met jongen 13 dagen oud 15 dagen oud Bijeneters gereed Bijeneter jong verlaat het nest Bijeneter jong bij voedselschaal liefst 40,7°C*. Om alle vogels samen te zien uitvliegen in de volière, is een geweldig gezicht! De jongen zijn een kopie van de ouders, alleen missen ze de briljante kleuren en de verlengde middelste staartpennen.

Bijeneter jong net uitgevlogen

Het verschil tussen mannen en poppen is goed te zien, de mannen hebben een meer roodachtige kop en de poppen een meer groenachtige kop. Later zal dat verschil verdwijnen, zodat er toch een DNA uitgevoerd moet worden om de toekomstige eigenaren ervan te overtuigen van de sekse. Maar zoals het er nu uitziet heb ik 2-3, waarmee ik zeer blij ben en terug kan kijken op een geslaagd experiment. *Man en pop verschil bij jonge vogels Bijeneter jong net uitgevlogen* De succesvolle kweek (primeur) van de Europese bijeneter in een nestkast!

Lou Megens